

Året som skiftar – från ljusa nätter till mörka dagar

Berättelse

I Sverige delar man in året i fyra årstider: vinter, vår, sommar och höst. Var och en av dem har sitt eget väder, sin egen mängd ljus och sina egna aktiviteter. Eftersom skillnaderna är så tydliga märks årstiderna i nästan allt – i kläderna man tar på sig, i maten man äter och i hur man tillbringar sin lediga tid.

På vintern är det kallt, och i större delen av landet kommer det snö. Dagarna är korta, och det blir mörkt redan på eftermiddagen. Många klär sig varmt i mössa, vantar och tjock jacka, och en del åker skidor eller skridskor. För den som inte är van vid det kan det långa mörkret kännas tungt, men många gör vintern mysig med levande ljus och varma drycker inomhus.

När våren kommer vänder det. Snön smälter, solen värmer mer och dagarna blir längre för varje vecka. Naturen vaknar: blommorna kommer upp ur marken och fåglarna börjar sjunga. Många känner glädje och ny energi just under våren, när ljuset återvänder efter den mörka vintern.

Sommaren är ljusets tid. Då är dagarna långa och varma, och längst i norr går solen knappt ner alls på natten. Många passar på att bada, grilla och vara ute sent på kvällen, och de flesta tar sin semester under den här tiden. På hösten blir det sedan kallare igen. Löven skiftar färg till gult, rött och orange innan de faller, dagarna blir kortare och det regnar oftare.

Varför skiftar då året så mycket? Det beror på att Sverige ligger långt norrut på jorden. Ju längre norrut man kommer, desto större blir skillnaden mellan den ljusa sommaren och den mörka vintern. För många som bor i landet hör just denna växling – mellan ljus och mörker, värme och kyla – till själva känslan av att leva här.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
skifta	att ändras eller byta, till exempel färg eller väder
mängd	hur mycket det finns av något
tillbringa	använda sin tid på ett visst sätt
van vid	som känner till något och har gjort det förut
levande ljus	ett stearinljus som man tänder
vända	när något ändrar riktning och blir tvärtom
återvända	komma tillbaka
knappt	nästan inte
passa på	använda ett bra tillfälle medan det finns
växling	när något byter mellan två lägen om och om igen

Läsförståelsefrågor

1. Varför märks årstiderna i nästan allt man gör, enligt texten?
 1. För att alla i Sverige har samma jobb.
 2. För att vädret och ljuset ändras så mycket att vardagen påverkas.
 3. För att det bara finns aktiviteter på sommaren.
2. Hur beskriver texten många människors känsla på våren?
 1. De blir trötta och ledsna.
 2. De känner glädje och ny energi när ljuset kommer tillbaka.
 3. De vill helst stanna inomhus.
3. Vad är huvudorsaken till att året skiftar så mycket i Sverige?
 1. Att svenskarna tycker om att byta kläder.
 2. Att landet ligger långt norrut på jorden.
 3. Att det finns fyra olika namn på årstiderna.
4. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. På vintern blir det mörkt redan på eftermiddagen.
 2. De flesta tar sin semester på sommaren.
 3. Hösten är den varmaste årstiden.
5. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Längst i norr går solen nästan inte ner på sommarnatten.
 2. Alla svenskar åker skidor på vintern.
 3. På hösten byter löven färg innan de faller.
6. Texten säger att många gör vintern "mysig" trots mörkret. Hur gör de det, enligt texten?
7. Varför blir skillnaden mellan sommar och vinter större ju längre norrut man kommer? Svara med stöd i texten.
8. Vad menar texten med att sommaren är "ljusets tid"? Förklara med egna ord.

Facit

1. För att vädret och ljuset ändras så mycket att vardagen påverkas.
1. De känner glädje och ny energi när ljuset kommer tillbaka.
1. Att landet ligger långt norrut på jorden.
1. ja b) ja c) nej (texten säger att det blir kallare på hösten, och att sommaren är varm)
1. ja b) det står inte i texten (texten säger att "en del" åker skidor, inte alla) c) ja
- Exempel på svar: De tänder levande ljus och dricker varma drycker inomhus för att det ska kännas trevligt.
- Exempel på svar: För att platser långt norrut får extra mycket ljus på sommaren och extra mycket mörker på vintern, så avståndet mellan de två blir större.
- Exempel på svar: Att det är väldigt ljust på sommaren – dagarna är långa och varma, och längst i norr går solen knappt ner på natten.

Bedöm öppna svar efter innehåll, inte efter exakt formulering.

FÖR LÄRAREN

Texten passar för att öva väder- och naturord samt att uttrycka jämförelse och förändring (skifta, vända, längre, kallare). Tema: hur ljus, mörker och temperatur präglar vardagen i Sverige över året. Fråga 7 kräver inferens utifrån att landet ligger långt norrut. Knyt ihop med koncepten midnattssol-mörkertid och norrsken. Låt eleverna jämföra årstidsväxlingen med klimatet i sina ursprungsländer.

Diskussionsfrågor

- Texten säger att det långa vintermörkret kan kännas tungt, men att många gör vintern mysig. Vad kan man själv göra för att må bra under den mörka tiden?
- Vilken årstid passar dig bäst, och varför? Tänk på väder, ljus och aktiviteter.
- Hur skiljer sig årstiderna i Sverige från årstiderna där du växte upp? Vad var du tvungen att vänja dig vid?
- **Skriv (4 meningar):** Beskriv din första vinter eller sommar i Sverige. Hur var vädret och ljuset, och hur kändes det för dig?

Källor och faktagranskning

- SMHI – Årstider: <https://www.smhi.se/kunskapsbanken/meteorologi/arstider>
- SMHI – Sommarsolstånd och vintersolstånd: <https://www.smhi.se/kunskapsbanken/meteorologi/solens-upp-och-nedgang/sommarsolstand-och-vintersolstand>
- SMHI – Avståndet mellan jorden och solen (jordaxelns lutning 23,4 grader): <https://www.smhi.se/kunskapsbanken/meteorologi/solens-upp-och-nedgang/avstandet-mellan-jorden-och-solen>
- Nationalencyklopedin (NE), uppslagsord: årstid – <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/%C3%A5rstid>

Faktagranskad mot SMHI:s Kunskapsbanken och Nationalencyklopedin i juni 2026. Nyckelfakta: Sverige har fyra tydliga årstider – vinter, vår, sommar och höst. Årstiderna beror i första hand på att jordaxeln lutar (SMHI anger för närvarande

23,4 grader; texterna avrundar till "ungefär 23 grader" för att matcha systerkonceptet midnattssol-mörkertid) i förhållande till jordens bana runt solen, inte på avståndet till solen. På sommaren står solen högt och dagarna är långa och ljusa; på vintern står solen lågt och dagarna är korta och mörka. Skillnaden mellan sommar och vinter är som störst långt norrut. SMHI använder två definitioner: (1) en KALENDARISK – vår mars-maj, sommar juni-augusti, höst september-november, vinter december-februari; (2) en METEOROLOGISK efter dygnsmedeltemperatur (vinter = varaktigt 0,0 grader eller kallare, sommar = varaktigt 10,0 grader eller varmare, vår/höst däremellan). Den meteorologiska årstiden börjar olika datum i olika delar av landet och olika år. Sommarsolståndet (omkring 20-21 juni) är årets längsta dag och vintersolståndet (omkring 21-22 december) den kortaste. OSÄKERHET/VARIATION: Exakta datum för solstånden och för den meteorologiska årstidsväxlingen varierar något mellan år och ort; texterna använder därför "omkring" och "ungefär". Texterna framställer väder och kläder som vanliga mönster ("ofta", "många"), inte som regler som gäller alla eller överallt. Knyter an till koncepten midnattssol-mörkertid och norrsken.

Berättelser om svenskar · läromedel för svenska som andraspråk. Skapat inom Läromedelsprojektet. Senast uppdaterad 2026-06-25.